

Nieuwsbrief

16

Deze Nieuwsbrief is een uitgave van de Kinder- en Jongerentelefoon
Jaargang 5 – nummer 16 – mei 2006

Geweld thuis: dat klopt nooit!

Geweld is (jammer genoeg) niet weg te denken uit onze maatschappij. Via het nieuws krijgen we iedere dag berichten over oorlog en bezetting te verwerken. Maar ook dichterbij horen we over geweld: denk maar aan de recente berichtgeving over tigerkidnapping, stalking, vandalisme, pesten in en rond de school, cyberpesten, de moord op Joe Van Holsbeek...

De meest verdoken vorm van geweld - en waar misschien wel de grootste taboe op rust - is huiselijk geweld; geweld binnen het gezin.

Op 15 mei is het 'Internationale Dag van het Gezin'. Een dag om stil te staan bij het belang van het gezin. Het gezin staat voor veiligheid, warmte en zorgzaamheid. Een veilige cocon, waarin kinderen de kans krijgen om te groeien (zowel lichamelijk als mentaal) en zich te ontwikkelen. Toch is dit niet steeds het geval: 1 op 7 vrouwen is het slachtoffer van partnergeweld en 1 op 10 kinderen ervaart één of andere vorm van mishandeling, waarvan 80% binnen het gezin gebeurt.

Bij de Kinder-en Jongerentelefoon gaan ongeveer 5% van de telefoongesprekken over mishandeling. De thema's fysieke mishandeling en seksueel misbruik maken elk bijna de helft van deze gesprekken uit. Bij een klein percentage gaan de gesprekken over psychische mishandeling. Kinderpsychiater Peter Adriaenssens benadrukt dat getuige zijn van geweld voor kinderen en jongeren dezelfde emotionele/psychische schade berokkent als zelf het slachtoffer zijn van geweld.

De Verenigde Naties hebben het eerste decennium van de 21ste eeuw uitgeroepen tot een 'decennium van een cultuur voor vrede en geweldloosheid ten bate van de kinderen van de wereld'. KJT wil deze gelegenheid benutten om erop te wijzen dat geweld tegenover kinderen - op welke manier dan ook - nooit o.k. is. Dat we samen kunnen werken aan een beweging van 'actieve geweldloosheid'.

Iedereen kan heel wat doen om geweld tegen kinderen te voorkomen of te doen stoppen!

Secretariaat

KINDER- EN JONGERENTELEFOON
Hallepoortlaan 27
1060 Brussel
Tel: 02/534 37 43
info@kjt.org
<http://www.kjt.org>

Voor kinderen en jongeren

0800 15 111

elke dag van 16 tot 22u
(behalve op zon- en feestdagen)
brievenbus@kjt.org
www.kjt.org

Redactie

Hallepoortlaan 27
1060 Brussel
info@kjt.org

Vormgeving: info@koloriet.info

Kinderen als getuige van geweld

In tegenstelling tot wat sommige ouders denken en vooral hopen – de kinderen slapen boven, speelden buiten – zijn kinderen wel vaak getuige van geweldincidenten tussen ouders. Uit onderzoek blijkt namelijk dat 80% van de kinderen de mishandeling van hun ouder zien of horen.

Kinderen kunnen op verschillende manieren blootgesteld worden aan huiselijk geweld. Ze kunnen ooggetuige zijn, bijvoorbeeld van vader die moeder een trap geeft. Soms worden kinderen ter bescherming of als doelwit letterlijk in de conflicten betrokken. Het kan ook zijn dat ze het geweld op zich niet zien, maar dat ze worden blootgesteld aan verontrustende geluiden zoals geschreeuw, klappen die vallen, brekend glas, gegil. Bij herhaaldelijk geweld ervaren kinderen bovendien de dreiging en angst voor het geweld. Ze voelen zich tussen 2 vuren geplaatst en hebben het idee dat ze hun ouder of broers en zussen moeten beschermen. Daarnaast kunnen ze ook geconfronteerd worden met de gevolgen van geweld, zoals vernieling, verwondingen en verlies, bv. bij een plotse vlucht naar een opvangadres.

Hoeveel kinderen blootgesteld worden aan geweld binnen hun gezin is niet geweten. Wel is duidelijk dat het aantal kinderen dat getuige is van geweld aanzienlijk groter is dan de groep mishandelde kinderen. Bovendien blijkt dat als de moeder mishandeld wordt, in de helft van de gevallen ook de kinderen in de klappen delen.

Partnergeweld

Partnergeweld komt veel vaker voor dan algemeen wordt aangenomen. Eén van de partners gebruikt geweld om de andere zijn wil op te dringen. Het betreft een algemeen fenomeen: geweld komt immers voor in alle sociaal-economische milieus, ongeacht het sociaal instituut, de leeftijd, het scholingsniveau, het beroep, de origine of godsdienst van de betrok-

ken personen. Studies beklemtonen de frequentie van de betrokkenheid van kinderen. Meer dan 4 op 10 kinderen ondergaat fysiek geweld, meer dan 3 op 10 verbaal geweld en meer dan 2 op 10 seksueel geweld voor de leeftijd van 18 jaar. Meer dan 80% van de kindermishandeling gebeurt binnen het gezin. Daarom wordt het vaak niet gemeld. Geweld binnen het gezin blijft vaak voor de buitenwereld verborgen.

Verontrustende statistieken

- Meer dan 80% van de kindermishandeling gebeurt binnen het gezin.
- 1 op 7 vrouwen in België wordt geconfronteerd met geweldplegingen vanwege hun partner.
- 1 op 40 mannen in België is slachtoffer van partnergeweld.
- De Antwerpse politie heeft vorig jaar 2700 processen-verbaal opgemaakt over huiselijk geweld, dit zijn er 8 per dag.
- 29% van de Belgen kent een slachtoffer van partnergeweld.
- 70 vrouwen overlijden in ons land jaarlijks t.g.v. partnergeweld.
- Voor Europese vrouwen tussen de 16 en de 44 jaar is geweld binnen het gezin de eerste doodsoorzaak.
- In België verblijven jaarlijks 700 kinderen in opvanghuizen.

Wat bedoelen we precies met intrafamiliaal geweld?

Een snelle zoekactie op Google levert maar liefst 18.300 Belgische resultaten op. Het topic intrafamiliaal geweld is duidelijk een aandachtspunt voor politie, politieke partijen en wittelintjescampagnes. Toch is het niet eenvoudig om een duidelijke afbakening te vinden.

Onder de noemer intrafamiliaal geweld valt elke vorm van geweld - lichamelijk, geestelijk of seksueel geweld, onderdrukking, uitbuiting of verwaarlozing - die plaatsgrijpt wanneer dader en slachtoffer tot

n
ieuws

geweld thuis

eenzelfde familie of leefgemeenschap behoren, d.w.z. losse of vaste partners, volwassen of adolescente partners, ouders of voogden en kinderen of verzorgenden en oudere of andere afhankelijke personen.

Een literatuurstudie van het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk wijst echter uit dat de verschillende verschijningsvormen van intrafamiliaal geweld (partnergeweld, kindermishandeling, oudermishandeling, ouderenmis(be)handeling) niet losstaan van elkaar en vaak dezelfde dynamiek vertoont bij slachtoffers, plegers en bij de hulpverlening. We kunnen intrafamiliaal geweld dan ook zeker niet los zien van kindermishandeling.

De definitie van kindermishandeling die de Vlaamse vertrouwenscentra hanteren is de volgende :

Kindermishandeling en –verwaarlozing is iedere situatie waarin het kind slachtoffer is van geweld van fysieke, psychische of seksuele aard, en dit passief of actief.

Vormen van geweld

Lichamelijk geweld

Als lichamelijk geweld gelden daden als schoppen, slaan, knijpen, bijten, schudden, het toebrengen van brand- of snijwonden, breuken, inwendige letsels, opsluiten of buitensluiten, gevaarlijk autorijden, kleren van het lichaam scheuren, bij de haren sleuren, tegen muur of meubels gooien, ... Bij kinderen kan er sprake zijn van lichamelijke verwaarlozing als ze te weinig lichamelijke verzorging krijgen, bv. geen, onvoldoende of verkeerde kledij, voeding, nachtrust en medische zorg.

Emotioneel of psychisch geweld

Praktijkvoorbeelden hiervan zijn: te maken krijgen met een vijandige houding, afwijzing en vernedering, bedreigingen, scheldpartijen, opsluiting, ... of de dader die altijd kritiek geeft, vaak onverwachte woede-uitbarstingen heeft en iedere keer anders reageert zodat de gezinsleden nooit weten waar ze aan toe zijn, of waarbij gezinsleden niet kunnen voldoen aan te hoge verwachtingen (en daarom gestraft worden). Men spreekt van emotionele verwaarlozing als er een gebrek aan geborgenheid, warmte en veiligheid is. Kinderen of jongeren krijgen geen plaats in het gezin en staan emotioneel in de kou. Ze krijgen te weinig kansen om te leren en zich te ontwikkelen. Ze worden afgewezen en zelfs verlaten. Er is te weinig communicatie, te weinig toenadering.

Seksueel geweld

Seksueel geweld wordt concreet omschreven als het tegen de zin begluurd worden, naar foto's moeten kijken, betasten, gemeenschap hebben, geslachtsdelen tonen, pornovideo's bekijken, toekijken, 'spelletjes' spelen.

Seksuele mishandeling speelt zich vooral af in een sfeer van emotionele chantage, waarbij de andere zijn of haar macht misbruikt. Het slachtoffer lijdt emotioneel en lichamelijk. Seksueel misbruik gaat immers vaak samen met andere vormen van geweld.

Slachtoffers: waarom zwijgen,

Geweld binnen het gezin kan ernstige gevolgen hebben voor de ontwikkeling van het kind.

Een kind is voor zijn ontwikkeling zowel geestelijk als lichamelijk afhankelijk van de zorg van zijn ouders en/of andere volwassenen. Deze afhankelijkheid is des te groter naarmate het kind jonger is. Hoe ouder het kind wordt, hoe meer de omgeving ook een invloed heeft. Hoe beter de lichamelijke en emotionele zorg van de ouder voor het kind, hoe groter de kans tot een evenwichtige ontwikkeling. Het kind ontwikkelt daardoor een basisvertrouwen in zichzelf alsook in de ander. Geweld thuis kan dit basisvertrouwen aantasten. De buitenwereld wordt daardoor als vijandig ervaren en dit verstoort de sociale omgang met anderen.

Niet elk kind lijdt evenveel onder de gevolgen van kindermishandeling.

De ernst van de gevolgen zijn onder meer afhankelijk van:

- de leeftijd waarop de mishandeling aanvat: hoe jonger het kind des te afhankelijker het is en des te minder het beschikt over eigen geestelijke en lichamelijke mogelijkheden om zich te verdedigen,
- de ernst van de feiten,
- de betekenis die deze feiten voor het kind gekregen hebben,
- de duur van de mishandeling,
- de plicht op geheimhouding,
- de impact op de hechting van het kind,
- de graad van verwantschap en de emotionele band met de pleger.

Het is niet omdat een kind traumatische situaties meemaakt dat het automatisch blijvende schade op lange termijn zal ondervinden. Sommige kinderen blijken weerbaarder te zijn dan anderen, door aanleg of door de aanwezigheid van beschermende factoren. Er zijn heel wat invalshoeken van waaruit steun en bescherming kan worden opgebouwd.

Mogelijke signalen van kindermishandeling

Het gebeurt zeer weinig dat kinderen of hun gezin problemen van geweld spontaan uiten. Toch verwijzen vele kinderen naar hun situatie. Hun lichaam spreekt, hun houding straalt onrust of depressie uit, ... Dat zijn signalen die, als ze opgevangen en geïnterpreteerd worden, het begin kunnen vormen van een verandering in hun situatie. Het is belangrijk om die ongerustheid over of vermoeden van geweld tegenover het kind om te zetten in zoeken naar hulp of verandering. Dan kan er in een vroeg stadium hulp geboden worden.

Elk signaal op zich zegt weinig natuurlijk. Meestal doen verschillende signalen samen mishandeling vermoeden.

Bij de leerling:

Gedrag: een mishandeld kind kan extreem gedrag vertonen: agressief of juist teruggetrokken. Hij vlucht of vecht. Hij gedraagt zich hyperactief of zenuwachtig, hangt de clown uit of is somber en depressief. Een plotselinge gedragsverandering kan het teken zijn van een crisissituatie.

Taal: let op de inhoud en de wijze waarop de leer-

Zwijgen over partnergeweld

Slachtoffers zwijgen vaak over wat er bij hen in huis gebeurt. Ze voelen zich schuldig voor het geweld waar ze zelf slachtoffer van zijn. Ze schamen zich, worden overrompeld door tegenstrijdige gevoelens voor hun echtgenoot of partner. Ze hopen dat alles uiteindelijk wel goed zal komen, vooral omdat rustige periodes en geweldadige uitbarstingen elkaar opvolgen en omdat de partner vaak spijt betuigt.

Zwijgen over gezinsgeweld

De kans dat een kind zelf over zijn problemen begint is erg klein. Daarom is het belangrijk dat leerkrachten tijdig zelf de signalen zien. Het kind zwijgt immers omdat het bang is. Het is bang dat het gezin uiteenvalt, bang dat niemand het zal geloven, bang dat het nog erger wordt als het gezinsgeheim door zijn toedoen naar buiten komt. Een kind kan ook geloven dat de situatie heel normaal is, dat het er overall zo aan toegaat. Bovendien denken veel kinderen dat zijzelf schuldig zijn. Dit gevoel van medeplichtigheid komt veel voor bij seksueel misbruik. De dader laat het kind dat graag geloven. Maar het belangrijkste motief om te zwijgen is dat kinderen ondanks alles gehecht blijven aan hun ouders.

signalen, beschermende factoren

ling spreekt. Wat vertelt hij? Hoe spreekt hij? Hoe vormt hij zinnen? Zijn er gebreken (stotteren, talen vermengen...)?

Relaties: hij heeft weinig of geen vrienden, andere leerlingen vermijden hem. Hij vertrouwt niemand, is achterdochtig tegenover leeftijdgenoten en volwassenen. Hij is bang en schrikt vaak, bijvoorbeeld bij onverwachte aanrakingen.

Ontwikkeling: hij heeft leer- en concentratieproblemen en loopt achterstand op in zijn ontwikkeling: emotioneel, motorisch of cognitief. Soms valt hij terug op gedrag dat bij een jongere leeftijd hoort.

Symbolen: spel, tekeningen, knuffels en voorwerpen waar het kind erg aan gehecht is, kunnen signalen geven dat er wat aan de hand is.

Andere mogelijke signalen op school: lichamelijke klachten als hoofdpijn, buikpijn, hyperventilatie en duizeligheid kunnen psychosomatisch zijn. De leerling is vaak afwezig zonder duidelijke reden of blijft rondhangen op school. Hij durft zich niet uitkleden voor de turnles, vertoont faalangst, is vaak moe in de klas.

Als ouders en kind samen zijn: hij kan bang lijken of zich opvallend gedragen.

Er zijn ook signalen die kunnen wijzen op een specifieke vorm van mishandeling.

- Mogelijke signalen van lichamelijke mishandeling: Hij heeft (regelmatig) blauwe plekken, botbreuken of brandwonden op plaatsen waar ze niet door stoten of vallen kunnen ontstaan. De uitleg die de leerling (of ouder) eraan geeft, roept vragen op.
- Mogelijke signalen van seksueel misbruik: De leerling heeft duidelijke angst of afkeer voor aanraking of vertoont juist uitdagend seksueel gedrag. Hij vertoont ongewoon veel belangstelling voor seks of gebruikt termen die een kind van zijn leeftijd doorgaans niet kent. Hij heeft geen plezier in spel, is bang om op de rug te liggen, vertoont verkrampte motoriek. Hij heeft eetproblemen, problemen om naar het toilet te gaan, urinewegeninfecties of pijn bij lopen of zitten. Meisjes gedragen zich soms overdreven verantwoordelijk en ouder dan hun leeftijd.

Signalen bij ouders:

- Ouders kunnen vaak op bedekte wijze aangeven dat er moeilijkheden zijn.
- Ze vragen voortdurend aandacht voor hun eigen problemen.
- Ze klagen veel over hun kinderen.
- Ze reageren agressief als je over hun kind wil praten.
- Ze verhuizen vaak of laten hun kind dikwijls van school veranderen.
- Ze vermijden dat hun kind door het CLB wordt onderzocht.

Beschermende factoren die helpen de gevolgen van geweld te beperken zijn

- tijdens de kinderjaren contact houden met goede, verzorgende volwassenen,
- door meerdere personen om je talenten gewaardeerd worden,
- een goede school,
- deelnemen aan goedgeorganiseerde en veilige jeugdactiviteiten,
- contact houden met leeftijdgenoten,
- een goede intelligentie,
- een interventie in de jeugdijaren,
- terugkeren met het gezin naar een veilig samenleven,
- steun ervaren vanuit directe omgeving (door broer, vriend(in), ouder, grootouder, leerkracht).

Wat kunnen leerkrachten doen ?

Mogelijke toekomstige geweldplegers zitten nu op de schoolbanken. Hoe kan je beletten dat het zo ver komt?

1. Je kan lesgeven over respect voor anderen, maar dat heeft pas effect als iedereen op school respect heeft voor iedereen. De leerkrachten geven het voorbeeld: open communicatie, teamwork en inspraak.
2. Benoem en stel gedragingen/uitspraken die stereotypering en geweld bevorderen –vb seksisme, racisme, homofobie – in vraag
3. Besteed aandacht aan de weerbaarheid en mondigheid van leerlingen. Ze mogen voor hun mening uitkomen. Ze krijgen de kans om situaties te overdenken en een oordeel uit te spreken.
4. Weerbaarheid ontstaat in de interactie met ouders, leerkrachten en andere opvoeders. Kinderen hebben behoefte aan duidelijkheid, veiligheid en respect. De school kan codes en afspraken vastleggen voor een respectvolle communicatie en omgang met elkaar.
5. Een leerling mag meer zijn dan een vat kennis. Op school is er ook aandacht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van alle leerlingen. Niet alleen in foldertjes, maar in dagelijkse praktijk.
6. De school kan ervoor zorgen dat er voldoende informatie is bij leerkrachten en leerlingen over grensverleggend gedrag (wat kan en niet kan), mishandeling en de mogelijkheid om dat te voorkomen. Verscheidene eindtermen bieden concrete aanknopingspunten.
7. Leerlingen met problemen kunnen op school terecht voor opvang. De school heeft een opvangsysteem en begeleiding (groene leerkrachten, vertrouwensleerkrachten, interventieplan...) waarvan alle leerkrachten en leerlingen op de hoogte zijn. Er zijn ook duidelijke afspraken gemaakt in verband met elke vorm van mishandeling binnen de schoolmuren.

(uit Klasse: De eerste lijn - Kindermishandeling, via www.klasse.be)

Het vertrouwenscentrum geeft volgende stappen aan bij een vermoeden van kindermishandeling:

(zie www.kindermishandeling.org)

- **Observeer.**
- **Doe iets met je vermoeden.**
- **Praat met het kind/de jongere.**
- **Respecteer het tempo van kinderen.**
- **Beloof geen geheimhouding.**

Een **stappenplan** voor de aanpak van kindermishandeling op school- en klasniveau, kan je terugvinden in het Klasse eerste lijn dossier over kindermishandeling.

Vertrouwenscentra: Hulp voor het kind en de ouders

In Vlaanderen bestaan 6 centra die gespecialiseerd zijn in de aanpak van kindermishandeling: de “vertrouwenscentra kindermishandeling”. Zij zijn het meldpunt voor alle vormen of vermoedens van kindermishandeling. Je kan er niet alleen terecht om te melden, maar ook voor advies of hulp.

krachten doen?

Basisprincipes vertrouwenscentra

- Een vermoeden, hoe vaag ook, is voldoende om contact op te nemen met het vertrouwenscentrum.
- De veiligheid van het kind is prioritair.
- Het vertrouwenscentrum maakt een inschatting van de ernst van de mishandeling en van de bestaande noden. Het stelt op basis hiervan, samen met de betrokkenen, een handelingsplan op. Hierin kunnen alle vormen van steun en begeleiding ingebouwd worden zoals therapie, kinderopvang, thuisbegeleiding enz.
- Een vertrouwenscentrum werkt samen met andere diensten die een rol kunnen vervullen in het oplossen van het probleem.
- Je kan anoniem blijven.
- Vertrouwenscentra werken vrijwillig, maar niet vrijblijvend. Dat wil zeggen dat, zolang er onvoldoende veiligheid is voor het kind, het vertrouwenscentrum zal trachten meer veiligheid te bieden.
- Hulpverlening werkt los van justitie, tenzij op geen enkele andere manier de veiligheid van het kind kan gegarandeerd worden.

**Meer informatie
over de werking
van de
vertrouwenscentra
kindermishandeling
kan je vinden op
de website**

www.kindermishandeling.org

De titel van deze nieuwsbrief is ontleent aan de wittelintjescampagne 'Geweld thuis, dat klopt nooit' van de provincie West-Vlaanderen. In het kader van de 'Internationale Dag voor de uitbanning van Geweld tegen Vrouwen' (die in 2006 op 25 november valt) wordt er jaarlijks door tal van organisaties een wittelintjescampagne gevoerd. De bedoeling is de problematiek

uit de taboesfeer te halen zodat er publieke erkenning komt voor het probleem. Ze roepen op om door het dragen van witte lintjes zich te engageren om:

- nooit geweld te plegen
- geweld nooit oogluikend toe te staan
- geen excuses te zoeken voor geweldplegers
- nooit te denken dat iemand erom vraagt
- geweld niet te verzwijgen, het te melden, erover durven praten
- anderen te willen overtuigen het geweld te doen stoppen

Meer informatie

Volwassenen

- www.mishandeling.info
vzw Pandora biedt een luisterend oor en steun
telefoon: 011 / 26.10.60
www.slachtofferchat.be
- www.kindermishandeling.org
vertrouwenscentra kindermishandeling
- anonieme hulplijn Familiaal-Partnergeweld
03/860.90.13 (ma 9u tot 12u, do 14u tot 21u)
- www.stopgeweld.be
website voor kinderen
- **In vertrouwen genomen**, Adriaenssens P., Smeyers L., Ivens C. en Vanbeckevoort B., Lannoo, Tielt, 1998
- **Intieme oorlog. Over geweld en kwetsbaarheid in gezinnen**. Van Lawick, J en Groen M., Amsterdam, Van Gennep, 1998.
- **Geweld : Wat nu ?** (brochure)
- **Doorbreek de stilte voor je zelf gebroken bent** (folder)
Beide via: Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen,
Ernest Blerotstraat 1 lokaal 2031, 1070 Brussel
<http://www.iefh.fgov.be/>

Boekentips voor kinderen

- + 9 **"De meester is een schat"**, Bettie Elias, Clavis, 2004
trefwoorden: kindermishandeling
- + 9 **"De vlecht"**, Kolet Janssen, Davidsfonds/Infodok, 2005
trefwoorden: vriendschap, kansarmoede, mishandeling
- + 10 **"Levende bezems"**, Lisa Tetzner, Ploegsma, 2005
trefwoorden: armoede, kinderarbeid, kindermishandeling
- + 10 **"Het boek van alle dingen"**, Guus Kuijer, Querido, 2004
trefwoorden: huiselijk geweld, naoorlogse periode, fantasie
- + 12 **"Een veilige plek"**, Kees Opmeer, Fontein, 2002
trefwoorden: kindermishandeling
- + 13 **"Wespennest"**, Bart Moeyaert, Querido, 2005
trefwoorden: anders zijn, familie, huiselijk geweld, liefde, opgroeien
- + 13 **"Ik haat je"**, Graham McNamee, Facet, 2005
trefwoorden: familie, huiselijk geweld, muziek
- + 13 **"De toren van Jacob"**, Elisabeth Laird, Clavis, 2003
trefwoorden: kindermishandeling
- + 14 **"Freaky groene ogen"**, Joyce Carol Oates, Van Goor, 2004
trefwoorden: familie, beroemd, mishandeling
- + 14 **"De kattenkwaadclub"**, Greet Beukenkamp, Sjaloom, 2004
trefwoorden: club, vriendschap, alcoholisme, mishandeling
- + 14 **"Vuistrecht"**, Rudi Hermans, Manteau, 2005
trefwoorden: mishandeling
- + 14 **"Je kent me niet"**, David Klass, Fontein, 2002
trefwoorden: eigen ik, liefde, mishandeling
- + 14 **"1000 sproeten"**, Josee Hussaarts, Piramide, 2000
trefwoorden: verliefd, alcoholisme, mishandeling

De kinderrechtencoalitie

organiseert op
dinsdag 20 juni in Gent
een open forum over
intrafamiliaal en seksueel
geweld.

Meer informatie hierover
en over de kinderrechtencoalitie vind je op www.kinderrechtencoalitie.be